

Bauhaus Okulu Temel Tasarım Eğitimi: Uygulama Odaklı Mı? Uygulamaya Dayalı Mı?

Ebrar Kuruçay Gök¹
Duygu Koca²

Öz

Tasarım eğitimi, birçok katılımcıyı içeren ve tasarımcılar ile kullanıcılar arasında bir dizi etkileşim sunan farklı uygulama ve yöntemlerin ilişkisini kapsamaktadır. Aynı zamanda tasarımı ele alan ve disipline eden analizler içerisinde kapsam, taktik ve stratejilere dayalı bilgi ve tanımlar üretmeyi amaçlayan farklı tasarım araştırması türlerini de içermektedir. Bu makale, tasarım araştırmaları içinde uygulamanın yerini sorgulamakta ve tasarım sürecinde bilginin üretilmesi ve kullanılması yolunda uygulamanın önemine odaklanmaktadır. Bu bağlamda, uygulama odaklı ve uygulamaya dayalı araştırmaların tasarım eğitimiyle etkileşimi Bauhaus Okulu üzerinden okunmaya çalışılmıştır. Bauhaus Okulu, tasarım eğitimine yeni metodolojiler kazandıran öğretileriyle farklı uygulama yöntemlerinin temel düşüncesine dair veriler sunmaktadır. Yaratıcı bilginin oluşturulması ve kullanılmasına yönelik yapılandırılan uygulamalı tasarım öğretileri, Bauhaus Okulu'nun eğitim pratikleri içinde aranmakta ve uygulamanın yeri bu ekol üzerinden temellendirilmektedir. Düşüncenin eyleme geçişini vurgulayan, deneyim ve uygulamanın farklı yönlerine odaklanan bu çalışmada, tasarım etkinliğinin ilk aşaması olan Temel Tasarım dersinin sorumluları Johannes Itten ve László Moholy-Nagy'nin tasarım eğitimindeki yöntemleri incelenmiş ve tasarım-uygulama ilişkisi açısından değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, uygulama temelli geliştirilecek yeni metodolojilerin güncel tasarım eğitimi pratiklerinde yer edinerek mesleğin gelişimine faydalı olacağı ve konuyla ilgili mevcut literatüre katkı sağlayacağı öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Uygulamaya dayalı, Uygulama odaklı, Bauhaus, Tasarım eğitimi, Temel tasarım.

¹Arş. Gör., Yalova Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi İç Mimarlık Bölümü, ORCID NO: 0000-0002-2911-1658, kurucayebrrar@gmail.com

²Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, ORCID NO: 0000-0003-4176-8115, dygsener@gmail.com

Bauhaus School Basic Design Education: Is it Practice-Led or Practice-Based?

Abstract

Design education encompasses the relationship of different practices and methods that involve many participants and provide a range of interactions between designers and users. It also includes different types of design research intended to generate knowledge and definitions based on scopes, tactics and strategies in the analysis of design as a discipline. This article questions the role of practice in design research and focuses on the importance of practice in the production and use of knowledge in the design process. In this context, the interaction of practice-led and practice-based research with design education is read through the Bauhaus School. The Bauhaus School provides data on the basic idea of various application methods with its teachings that provide new methodologies to design education. Applied design teachings, which are structured for the creation and use of creative knowledge, are sought in the educational practices of the Bauhaus School and the importance of the practice is grounded to ecology of the school. In this study highlighting the transition from thought to action and focusing on the various aspects of experience and practice, the methods of Johannes Itten and László Moholy-Nagy, who are responsible for the basic design course, were examined and assessed in terms of the relation between design and practice. As a result, it is expected that new practice-led and practice-based methodologies will benefit professional development and this acquisition can contribute to the existing literature on the subject.

Keywords: Practice-based, Practice-led, Bauhaus, Design education, Basic design.

Tasarım eğitimi, özünde, çeşitli uygulamalar ve yöntemler arasında çok yönlü bir ilişkiyi kapsamakta ve çok sayıda katılımcıyı tasarımcılar ve kullanıcılar arasındaki dinamik bir değiş tokuşa dahil etmektedir. Bu eğitim çerçevesi içinde, her biri bir disiplin olarak tasarımın daha geniş analizi içinde çeşitli kapsamları, taktikleri ve stratejileri keşfederek bilgi ve tanımlar üretmeye çalışan farklı tasarım araştırması türleri yer almaktadır. Bu makale, tasarım süreci boyunca bilginin hem üretimi hem de kullanımındaki önemine vurgu yaparak, tasarım araştırması içinde pratiğin rolünü eleştirel bir şekilde incelemektedir.

Tasarım araştırması alanında, bilginin nasıl üretildiğini ve uygulandığını doğrudan etkilediği için pratiğin yeri sorusu çok önemli hale gelmektedir. Bu çalışma, Bauhaus Okulu'nu bu ilişkiyi yorumlamak için bir mercekle kullanarak, tasarım eğitimi bağlamında uygulama odaklı ve uygulamaya dayalı araştırmalar temelinde tasarım eğitimi incelemektedir. Bauhaus Okulu'ndan yayınlan uygulamalı tasarım öğretileri, yaratıcı bilginin yaratılmasını ve kullanılmasını kolaylaştırmak üzere yapılandırıldıkları için özellikle dikkate değerdir. Araştırma, düşünceden eyleme geçişi vurgulamak ve deneyim ile pratiğin çeşitli yönlerini incelemek için eğitim bağlamında tasarım faaliyetinin temel aşamasını temsil eden, dersin şekillendirilmesinden sorumlu Johannes Itten ve László Moholy-Nagy'nin Temel Tasarım dersini incelemektedir.

Moholy-Nagy ve Johannes Itten'in Temel Tasarım dersinin incelenmesi, sanat ve tasarım alanında uygulamaya yönelik ve uygulamaya dayalı araştırma alanlarında büyük önem taşımaktadır. Bu temel ders, teori ve pratiğin entegrasyonunu, uygulamalı deneyleri ve tasarım sürecinin belgelenmesini anlamak için önemli bir kaynak görevi görmektedir. Bu dersin ilkelerini ve pedagojik yaklaşımlarını inceleyerek, yaratıcı keşif, eleştirel düşünme ve teorik kavramların pratik tasarım alıştırmalarıyla sentezlenmesi için nasıl verimli bir zemin

oluşturduğuna dair değerli bilgiler edinebiliriz. Uygulama odaklı araştırma merceğinden bakıldığında, dersin aktif yaratım, deneysellik ve sanatsal çalışma ile araştırma süreçleri arasındaki etkileşime yaptığı vurgu belirginleşmektedir. Benzer şekilde, uygulamaya dayalı bir perspektiften bakıldığında, dersin yaratıcı pratik yoluyla yeni bilgi üretmede uygulayıcının rolüne odaklanması ve teorik çerçevelerin tasarım pratiğiyle bütünleştirilmesi, yeni nesil yenilikçi tasarımcı ve sanatçıların yetiştirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, Moholy-Nagy ve Johannes Itten'in Temel Tasarım dersinin sanat ve tasarımda uygulama odaklı ve uygulamaya dayalı araştırmanın dinamik bağlamları içindeki kalıcı geçerliliğini ve etkisini değerlendirmek güncel eğitim uygulamalarını bilgilendirmektedir.

Bu makale, uygulamanın tasarım araştırmalarındaki rolünü ve tasarımda bilgi üretme sürecindeki önemini ele almaktadır. Araştırmanın gerekçesi, tasarım pratikleri, eğitim ve araştırma arasındaki önemli ilişkinin farkına varılmasında yatmakta; uygulamanın bilgi üretimi ve kullanımına nasıl katkıda bulunduğunu anlamaya çalışmaktır. Bu çalışmanın kapsamını oluşturan tasarım eğitimi uygulamalarının amacı, belirli konular hakkında bilgi sağlamak, beceri ve duyarlılık geliştirmektir. Çalışmanın kapsamı, Johannes Itten ve László Moholy-Nagy'nin Bauhaus Okulu'ndaki Temel Tasarım dersindeki bazı temel yöntemlerine odaklanarak nitel bir analiz ile uygulama odaklı ve uygulamaya dayalı metodolojilerin tasarım eğitimi içindeki yerinin tanımlanabileceğini göstermektedir. Bu sayede araştırma, tasarım eğitiminin daha geniş bağlamı içinde yer edinmeyi ve tarihsel eğitim uygulamalarının çağdaş tasarım pedagojisini nasıl bilgilendirebileceği ve geliştirebileceği konusunda değerli içgörüler sağlamayı amaçlamaktadır.

Tasarım Araştırmaları

Tasarım araştırmaları, tasarım disiplinleri içinde uygun yetkinlik, yöntem ve araçlara dayalı bilgi ve tanım üretmek için yapılan özgün araştırmalardır. Kendine özgü bilgi tabanı, üslubu, kapsamı, taktikleri ve stratejileri vardır. Ayrıca rastgele eylemlerin bulgularının tekrar tekrar eleştirel olarak sorgulandığı ve bağlamsallaştırıldığı, öz-yansıtıcı, yinelemeli bir süreci kapsar (Groat ve Wang, 2013). Tasarım, bilgi üretiminin temel yolu olarak ele alınmaktadır. Dolayısıyla yeni bir şeyin nasıl üretildiğini araştırmak, yalnızca genellikle sanatla ilişkilendirilen yaratıcı pratiğin işleyişini değil, aynı zamanda yaratıcı pratiğin tasarım araştırmalarında neyi temsil ettiğinin kavramsal temelini de incelememizi gerektirmektedir. Bu durum bazı metodolojik zorlukları beraberinde getirmektedir. Yaratıcı pratikle ilişkilendirilen araştırmalar genellikle bir teori olmadan ilerlemek ya da en azından başlangıçta teorinin, yerleşik pratiğin ve bir anlamda disiplinler protokollerin de ötesinde, Foucault'nun (1976) deyimiyle *gerçek olanın* dışında çalışmak anlamına gelmektedir (s. 224). Bu bağlamda, araştırılan yaratıcı pratiğin, görsel ya da güzel sanatlar, sahne sanatları ve müzik, medya sanatları ya da iletişim, mimarlık veya tasarım dalları içinde ya da arasında yer alıp almadığına bakılmaksızın kapsamını genişletmektedir. Bununla birlikte, son on yılda yaratıcı pratiklere yönelik araştırma yaklaşımlarını formüle etmek ve genişletmek için bir dizi girişim olmuştur (Frayling, 1993/1994; Strand, 1998; Margolin, 1998).

Araştırmalar, *üzerine, yoluyla, tarafından, aracılığıyla* ve *için* edatları etrafında şekillenen bir terminolojiye oturtulmak istenmiş; ancak hangisinin en uygun edat/yaklaşım olduğu, edatların ne yapıldığını tanımlamak için nasıl uygulanması gerektiği gibi konularda genel bir uzlaşma olmadığı görülmüştür. Yaklaşımlar arasında en yaygın olarak Frayling'in (1993/1994) çerçevesi örnek olarak verilebilir:

a) Sanat ve tasarım üzerine araştırma: Söylediklerimi görmeden düşündüğümü nasıl söyleyebilirim? (Kavramsal bilgiye atıfta bulunmaktadır.)

b) Sanat ve tasarım yoluyla araştırma: Ne yaptığımı ve nasıl yaptığımı görmeden ne düşündüğümü nasıl söyleyebilirim? (Yönteme atıfta bulunmaktadır.)

c) Sanat ve tasarım için araştırma: Yaptıklarımı ve ürettiklerimi görmeden ne olduğumu nasıl söyleyebilirim? (Sonuç ürününe atıfta bulunmaktadır.)

Tasarımın araştırma sürecinin önemli bir bileşeni olduğu her türlü araştırma, tasarım yoluyla araştırma olarak adlandırılmaktadır (Gray ve Malins, 2004, s. 30). Tasarım yoluyla yapılan araştırmalar, bir tasarım uygulaması göz önünde bulundurularak yürütülen incelemeleri içerir. Tasarım yoluyla yapılan araştırmalarda, tasarım süreci yeni anlayışların, bilgilerin, uygulamaların veya ürünlerin ortaya çıkmasını sağlayan yöntemi oluşturur. Bu nedenle araştırma sonuçları uygulamadaki deneyimlerle elde edilmekte ve bunlarla tutarlı olmaktadır (EAAE, 2022). Bu çerçeve içerisinde 2000'li yılların başlarında tasarım araştırmalarında uygulamaya dayalı ve uygulama odaklı yöntemler tartışılmaya başlanmıştır.

Margolin (1998), sanat ve tasarım yoluyla araştırma yaklaşımını, geleneksel metodolojilere bağlı olmayan ancak *düşünmenin pratikle ilişkisini kolaylaştırmayı* amaçlayan uygulama odaklı araştırmayı temsil eden yeni bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır (s. 98). Ancak burada, uygulama ve araştırma arasındaki ilişkiyi tanımlamak için kullanılan terminoloji, daha önce bahsedilen edat formülleri kadar tartışmalıdır. Seçenekler şu ifadeler açısından ele alınmaktadır:

- Uygulama odaklı araştırma,
- Uygulama temelli/Uygulamaya dayalı araştırma,
- Uygulama yoluyla araştırma.

Uygulama odaklı ve uygulamaya dayalı araştırma, yeni bilgi ve içgörüler üretmek için sanat ve tasarım disiplinleri bağlamında yaygın olarak kullanılan iki yaklaşımdır. Candy (2006), araştırmada bilgiye katkının temeli yaratıcı bir çalışma ise araştırmayı uygulamaya dayalı, araştırmacının uygulama hakkında yeni anlayışlara yol açtığı durumlarda ise araştırmayı uygulama odaklı olarak tanımlamaktadır.³ *Uygulamaya dayalı araştırma* uygulama ve bu uygulamanın sonuçları aracılığıyla yeni bilgi edinmek için özgün araştırmalar yürütmeyi

³Akademik araştırma biçimine atıfta bulunmak için uygulama odaklı, uygulamaya dayalı, sürece dayalı, stüdyoya dayalı veya stüdyoya dayalı araştırma (İng. *practice-led research, practice-based, process-led, studio based* ya da *studio-led research*) gibi bir dizi terminoloji kullanılmaktadır (Biggs, 2006, s. 183). Çeşitli terimler, akademik araştırmada yaratıcı uygulamanın farklı rollerini yansıtsa da, anlamları ve kullanımları ülkeler, kurumlar, konu alanları ve hatta bir yükseköğretim kurumu içindeki akademisyenler arasında bile farklılık göstermektedir. Örneğin, *uygulamaya dayalı araştırma* Birleşik Krallık'taki çoğu üniversitede ve tasarım disipliniinde kullanılan güncel terimken, diğer Avrupa ülkelerinde ve görsel sanatlar alanında *sanatsal araştırma* daha yaygın olarak kullanılmaktadır (Nimkulrat, 2011, s. 60).

içerir. Uygulamaya dayalı araştırmanın birincil odağı, bilgiye katkı olarak yaratıcı bir eserin yaratılmasıdır. Uygulamaya dayalı araştırmalarda araştırma çıktıları genellikle resim, müzik, tasarım, model, dijital medya, performans veya sergi gibi yaratıcı çalışmalardır. Özgünlük ve bilgiye katkı iddiaları tipik olarak bu yaratıcı sonuçlar aracılığıyla gösterilir (Candy, 2006). Uygulayıcıların yaratıcı pratikleri, teorik sorgulamanın araçları ve akademik araştırmanın konuları olarak kullanılmakta ve uygulama temelli araştırma olarak da adlandırılmaktadır (Nimkulrat, 2009, s. 484; Rust, 2007; Scrivener ve Chapman'dan akt. Nimkulrat, 2012, s. 2). Bu yaklaşım, araştırmacının yaratıcı pratiğe dahil edilmesini ifade eder ve ana fikri, sanatçı/tasarımcı rolünü üstlenen, yaratıcı süreci yürüten veya yeniden değerlendirme nesnesi olarak eserler üreten araştırmacı ile ilgilidir. Gray ve Malins (2004), sanat ve tasarımda uygulama temelli metodolojileri *belirli proje çerçeveleri aracılığıyla ya da araştırma sorularını keşfeden bir çalışma bütünü olarak sanat/tasarım/yaratıcı çalışma yapmayı* içerecek şekilde tanımlamaktadır (s. 30). Gray ve Malins'e göre sosyal bilim yöntemleri yaratıcı çalışmaları desteklemek için benimsenebilir ve uyarlanabilir. Bu yöntemler arasında vaka çalışmaları, katılımcı-gözlem, mülakatlar, anketler ve başkalarının görüşlerini almak için anketler yer almaktadır. Ancak, son zamanlarda uygulamaya dayalı/uygulama öncülüğündeki metodolojilere odaklanma, benimsenen ya da uyarlanan tamamlayıcı sosyal bilim yöntemlerinden veya diğer araştırma alanlarından, teorik sorular için bir temel ve sanatsal, kültürel ve bilimsel çalışmalar için bir yer olarak yaratıcı uygulamanın entelektüel gelişimine doğru kaymıştır (Sullivan, 2009, s. 62).

Uygulama odaklı araştırma, yaratıcı uygulamanın kendisinin birincil sorgulama biçimi ve ana araştırma yöntemi olduğu bir araştırma yaklaşımıdır. Bu araştırmada, araştırma süreci yaratıcı çalışma veya sanatsal uygulama tarafından yönlendirilir ve uygulamanın sonuçları araştırma bulgularını bilgilendirir (Schön, 1998). Uygulama odaklı araştırmanın ana odağı, uygulama hakkında veya uygulama içinde bilgiyi ilerletmektir (Candy, 2006). Buradaki vurgu, yaratıcı süreç, deneyler ve yeni sanatsal veya tasarım çıktılarının geliştirilmesi üzerinedir. Araştırma soruları ve içgörüler uygulamanın kendisinden ortaya çıkar ve araştırma, yaratıcı çalışma yaratma ve üzerinde düşünme eylemi yoluyla bilgiyi ilerletmeyi amaçlar (Schön, 1998). Özetle, uygulamaya dayalı araştırma tipik olarak bilgiye katkıda bulunmanın bir yolu olarak yaratıcı eserlerin yaratılmasını içerirken, uygulama odaklı araştırma yaratıcı bir sonuca gerek duymadan belirli bir uygulama hakkında veya içinde bilgiyi ilerletmeye odaklanır.

Uygulama odaklı araştırma terimi ve ona bağlı terimler birbiriyle bağlantılı iki argümanı ortaya koymak için kullanılmaktadır. Birincisinde, yaratıcı çalışmanın kendi başına bir araştırma biçimi olduğu ve tespit edilebilir araştırma çıktıları ürettiği; ikincisinde ise yaratıcı pratiğin (yaratıcı uygulayıcıların sahip olduğu eğitim ve uzmanlık bilgisi ve sanat yaparken dahil oldukları süreçler) daha sonra genelleştirilebilecek ve araştırma olarak yazılabilecek uzmanlaşmış araştırma içgörülerine yol açabileceği öne sürülmektedir (Smith ve Dean, 2009). İlk savda yaratıcı uygulamanın kendisi vurgulanırken, ikincisinde sanatçılar/yaratıcılar kendi yaratıcı pratikleri üzerine düşünüp bunları belgelediklerinde ortaya çıkabilecek içgörü, kavramsallaştırma ve kuramsallaştırmanın altı çizilmektedir.

Smith ve Dean'in (2009) vurgulamak istedikleri bir diğer nokta, yaratıcı bir uygulamanın içerik ve süreçlerinin, diğer araştırma tarz ve yöntemlerinden farklı ama onları tamamlayıcı nitelikte bilgi ve yenilikler ürettiğidir. Uygulama odaklı araştırmaların tüm yaratıcı disiplinlerde yürütülmekte olduğu, sonuç olarak bu yaklaşımın uygulama açısından çok esnek, çeşitli stratejileri ve yöntemleri kendi sınırları içinde barındırdığından bahsedilmektedir. Yaratıcı pratiğe ek olarak, mevcut çalışmaların detaylı okunması ve ilgili eleştirilerin farkındalığı ve anlaşılması da dahil olmak üzere, yaratıcı projeye ilgili akademik alanlarda genellikle önemli bağlamsal araştırmalar yapılması gerekmektedir. Bu araştırmalar sadece yaratıcı çalışmanın bağlamsallaştırılmasına ve analizine katkıda bulunmakla kalmamakta, aynı zamanda yaratıcı süreç ve eserler üzerinde de önemli bir etkiye sahip olmaktadır (Scalar, 2023).

Bu yönde yapılan araştırmalar, tasarımı ele alan tüm araştırma disiplinlerini karakterize eden ortak yönleri, özellikleri ve yaklaşımları ile tasarımın kullanım bağlamlarının analizinin yanı sıra, tasarım sürecinde yer alan sosyal süreçlerin derinlemesine bir araştırmasını da üstlenmektedir. Sosyal süreç içindeki öğretici/öğrenen etkileşiminde uygulamanın farklı yöntemleri barındırması eğitici süreci desteklemektedir. Bu bağlamda Schön (1990), yalnızca teori yoluyla başarılı bir şekilde öğretilmeyen eylemden gelen bilginin, tasarım sürecinin doğasında bulunan dinamik ve spontane tavır ile belli bir yöntem çerçevesinde gelişeceğinden bahsetmektedir. Bu bağlamda Schön (1998), tasarım stüdyosunda sanat ve uygulamalı bilimin bütünleştirilmesini önermekte ve öğrencilere yaparak öğrenme konusunda koçluk yapmanın öncelikli olduğu yansıtıcı bir uygulama alanı yaratmanın önemini vurgulamaktadır. Schön'e göre asıl zorluk, sanat, uygulamalı bilim, yansıtıcı uygulama ve sınıf içi öğretimin uygulanabilir bir şekilde bir araya getirilmesinde yatmaktadır. Schön ayrıca, bilimsel araştırma ve tasarım arasındaki benzerlikleri vurgulayarak, bilim insanlarının sadece araştırma sonuçlarını değil, ne yaptıklarını da öğretme ihtiyacını tartışmaktadır. Ayrıca, geleneksel üniversite temelli meslek okulları ile stüdyonun uygulama epistemolojisi arasındaki uyumsuzluğa değinerek, bu iki yaklaşım arasındaki boşluğu doldurma ihtiyacını vurgulamaktadır. Bunun yanında katılımcı deneyimi ile farklı tasarım yöntem ve tekniklerinin nasıl verimli bir şekilde birleştirileceği yönündeki vurgu tasarım eğitimi içinde incelenmiş, uygulamanın yeri ve ortamı - atölyeler/stüdyolar- tasarım araştırmaları içinde bir sorgulamaya dönüşmüştür (Başçı ve Koca, 2022; Esen vd., 2018; Groat ve Wang, 2013; Kaptan, 2016; Kararmaz ve Ciravoğlu, 2017; Koh vd., 2015; Lucero vd., 2012; Nimkulrat, 2007; Rendell, 2008).

Mekân tasarımı eğitimi⁴, programın bel kemiğini oluşturan tasarım bilgisini, sanatsal becerileri ve teknik altyapıyı geliştirmeye yönelik derslerden oluşan atölye dersleri etrafında yapılandırılmıştır (Demirbaş ve Demirkan, 2003, s. 437). Bu uygulamalı yöntem içerisinde deneyimsel öğrenme teorisi, deneyimle başlayan, yansıtma ile devam eden ve

⁴Mekân tasarımı eğitimi esasen Türkiye'deki disiplinleşme içerisinde iç mimarlık mesleği altında ele alınmaktadır. Ancak Temel Tasarım dersi Bauhaus'tan günümüze gelen modernleşme sürecinde yapısal ölçekte çeşitli disiplinlerin eğitim müfredatları içerisinde yer almıştır. Bu nedenle çalışmanın kapsamı itibarıyla yapısal çevre içerisinde tasarım konusu ile uğraşan bir tek disiplin adı verip olası çıktıları sınırlamamak ve uygulamanın yerini sorgulamanın mevcut literatürün ve faydalı etki alanının genişleyebilmesi adına çalışmadaki değerlendirme mekân tasarımı üst başlığı üzerinden yapılmıştır.

daha sonra yansıtma için somut bir deneyim haline gelen eyleme yol açan bir döngü olarak görülmektedir (Kolb'den akt. Demirbaş ve Demirkan, 2003, s. 440). Tasarım süreçlerinin tasarım etkinliği üzerinden bilgi üretme amacıyla mekân tasarımı eğitimi ve yöntemleri üzerine yapılan araştırmalarda, öğrencilerin tasarım eğitimi ile ilk karşılaştıkları yer olan Temel Tasarım dersinin teorik ve uygulama aşamaları üzerinde durulmaktadır (Başçı ve Koca, 2022).

Temel Tasarım dersi teorik, pratik ve pedagojik olmak üzere üç temel üzerine kuruludur. Tasarımın temel unsur ve öğelerini içeren müfredat çerçevesi teorik, teorik bilginin eylem temelli öğretimi esasıyla pratik, yaratıcılık ve soyut düşünme yetisini geliştirmeyi hedefleyen yöntemle pedagojik temel oluşmaktadır. Eylem temelli öğretimde uygulama, düşüncenin eyleme dönüşmesini sağlamaktadır ve aynı zamanda mesleğin zanaat kökleriyle bağlantılıdır. Bilgi, uygulamalı tasarım süreci yoluyla eyleme aktarılır (Wong, 1993; Zelanski ve Fisher'dan akt. Akbulut, 2014, s. 25-26). Bu tartışmalarda tasarım düşüncesinin yaratıcılık ile bir keşif meselesine dönüştüğüne, bu süreçteki öğrenmenin deneyimsel olduğuna, dolayısıyla teorik ve teknik bilginin aktarılmasında uygulamanın önemine vurgu yapılmaktadır. Bu uygulamalı süreç, tasarım eğitiminde atölyenin sunduğu olanaklarla gelişmekte, staj eğitimi ile meslek pratikleri içine dahil olarak pekiştirilmekte ve mekân oluşum sürecinde yer edinmektedir. Bu noktada çalışma temelde uygulama-araştırma ilişkisini sorgulamakta ve bu sorguyu Temel Tasarım derslerini uygulama ile birlikte kurgulayan Bauhaus Okulu üzerinden yapmaktadır.

Huges, Bauhaus'un bir okuldan çok, aslında sanatsal bir ifade ve sosyal bir deney olduğunu öne sürmüştür (Huges'den akt. Esen vd., 2018). Bauhaus düşüncesi içinde yaratıcı bilginin oluşturulması ve kullanılması yönünde yapılandırılan tasarım öğretileri ile uygulama odaklı; bu sürecin yaratıcı çalışmalarla ortaya bir ürün koyularak sonuçlanması ise uygulamaya dayalı araştırmalar üzerine yeni bir okuma yapılabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda çalışma, Bauhaus düşüncesi içinde bilinçli olarak yapılandırılmış, özgün yöntemlerle organize edilmiş, yaparak öğrenme ile deneyimi; uygulamalı yöntemler ile yaratıcı öğrenme sürecini destekleyen Temel Tasarım dersinin uygulama ile kurduğu yakın ilişkilere odaklanmaktadır. Yazın taraması ve kavramsal bir inceleme ile Bauhaus tasarım düşüncesi ve uygulamanın bu düşüncenin ontolojisindeki yerinin değerlendirilmesi sonrası okulun Temel Tasarım dersi sorumluları Johannes Itten ve László Moholy-Nagy'nin atölye öğretileri ve atölye çıktıkları uygulamaya dayalı ve uygulama odaklı kavramları üzerinden nitel şekilde irdelenmiştir. Uygulama odaklı ve uygulamaya dayalı kavramları okulun uygulama öğretileri özelinde değerlendirilerek günümüz tasarım eğitimini ne anlamda etkilediği sorgulanmış ve olası yeni metodolojiler üzerine tartışılmıştır.

Tasarım Odaklı Düşünme ve Bauhaus'ta Uygulamanın Yeri

Tasarım odaklı düşünme, tasarım yenilikleri geliştirmek amacıyla kullanıcı ihtiyaçlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamak için tasarımcıların yöntem ve araçlarından yararlanmaktadır (Brown'dan akt. Thoring vd., 2020, s. 1816). Thoring ve diğerleri tasarım odaklı düşünme teriminin ilk kez 1984 yılında Peter Rowe tarafından ortaya atıldığını ve daha sonra 1990'larda tasarım/danışmanlık firması IDEO ve kurucusu Tim Brown tarafından tanımlandığını belirtmektedir. Tasarım odaklı düşünmenin sorunları çözmeyi

amaçlayan pratik uygulamaları üzerine yapılan vurguda, tasarım odaklı düşünme araştırmalarını genel olarak tasarımcı faaliyetlerini, yöntemlerini ve düşünme biçimlerini incelemeye odaklanılmıştır. Vurgunun *pratikte bilmek* olarak adlandırılabilir terime kayması şu anlama gelmektedir: *Bilinenden bilinmeyene yerine bilinmeyenden bilinene* çalışan metodolojilerin uygulanması ve geleneksel yaklaşımlardaki *toplanan* yerine *yaratılan* verileri içeren süreçleri ifade etmektedir (Sullivan, 2009, ss. 48-50). Bu yaklaşımlarla yapılan çalışmalar, yeni fikirlerin yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin yanı sıra bilinmeyenin ardındaki itici gücü de ortaya koymaktadır. Bu bağlamda tasarım eğitimini hem pratik hem de araştırma perspektiflerinden beslemek için tasarım araştırmaları ve pratik arasındaki dinamik ilişki oldukça önemlidir. Farklı tasarım yaklaşımlarına sahip önde gelen savunucular/okullar, uygulama temelli tasarım araştırmalarının geçerliliği ve önemi için temeller sağlamaktadır (Vaughan, 2017).

Ankara Goethe Enstitüsü'nün 2019 yılında Bauhaus Manifest/o isimli derleme yayınında Weimar Devlet Bauhaus Okulu'nun, eski Saksonya Grandüklüğü Plastik Sanatlar Yüksekokulu ile eski Saksonya Grandüklüğü Uygulamalı Sanatlar Okulu'nun birleştirilmesi ve bunlara bir Yapı Sanatı bölümü eklenmesi ile oluşturduğu söylenmektedir. Bauhaus, her çeşit sanat yaratısının bir araya gelerek bir bütün oluşturmasını, atölye sanatı disiplinlerinin -heykel, resim, uygulamalı sanat ve zanaatın- yeni bir yapı sanatı oluşturacak biçimde yeniden, birbirlerinden ayrılmaz unsurlar olarak birleşmesini hedef almaktadır. Bütün öğrencilerin deneme ve uygulama alanlarında esaslı bir zanaat eğitiminden geçirildiği okulda öğretim üyeleri ve öğrenciler değil ustalar, kalfalar ve çıraklar vardır. Öğretim tarzı atölyenin özünden doğmuş ve şunları öngörmüştür: Katı olan her şeyden kaçınma, yaratıcılığın öne çıkarılması; bireyselliğin özgürlüğü, sıkı bir öğrenim ve öğrencilerin, ustaların çalışmalarına katılması. Ayrıca, zanaat eğitimi Bauhaus'ta öğrenimin temelini oluşturmaktadır (Gropius, 2019, ss. 21-25).

Gropius (1965) *The New Architecture and The Bauhaus* adlı kitabında, bir bireyin yaratıcı çıktısının kalitesinin yeteneklerinin uygun dağılımına bağlı olduğunu, her yeteneğin benzer şekilde geliştirilmesi gerektiğini ve sadece bir yeteneğin geliştirilmesinin yeterli olmayacağını ve Bauhaus'un aynı anda hem el hem de zihin eğitimi vermesinin nedeninin de bu olduğunu iddia etmektedir. Ayrıca, Bauhaus manifestosunda öğrenmek ve öğretmek, pratik alan ve bilimsel olan, eğlenmek ve çalışmak, bunların hepsinin bir arada olması, hepsinin beraberce önce bir bütün oluşturması gerektiğine vurgu yapmaktadır (Gropius, 2019, s. 10). Bauhaus düşüncesinin etkisini sürdürdüğü ortak bir sanat-yaşam ilişkisi üzerine mimarlar, tasarımcılar, sanatçılar, zanaatkârlar ve teorisyenler gibi birçok farklı disiplinden düşünürün çalışmaları, deneyim odaklı farklı bakış açılarını yansıtmaktadır (Kuruçay Gök, 2022). Bauhaus eğitimi, yaratıcı çalışmanın tüm bilimsel ve pratik alanlarını içermekte, öğrenciler zanaatkarlık konusunda eğitilmekte, bilimsel ve teorik bildideki düşüncüyü eyleme geçirerek öğrenmekte ve gelişmektedir. Atölye sisteminin deneyimlendiği ilk ortam, Bauhaus eğitiminin farklı disiplinlerdeki öğrencilerinin tasarım eğitimine disiplinler arası uygulamalarla dahil olabildiği Temel Tasarım dersidir.

Ön kurs, temel kurs, hazırlık kursu olarak da adlandırılan Temel Tasarım dersi, Johannes Itten tarafından geliştirilmiş, László Moholy-Nagy ve Josef Albers tarafından devam

ettirilmiştir; ayrıca bu ders Bauhaus'un en önemli pedagojik başarısı olarak görülmektedir (Gropius, 1965). Kurs, bir deneme ya da giriş dönemi olarak, farklı eğitim geçmişlerine sahip gençlerin tasarım ilkeleri konusunda akademik çalışmalarla tanışması ve böylece tüm eski eğitim ayrıcalıklarından kopması için temel oluşturmuştur. Hazırlık kursunun başarıyla tamamlanması, Bauhaus atölyelerinden birine kabul edilmek için gerekli şarttır. Aynı zamanda, öğrenciler kursun kısıtlamaları olmaksızın, farklı atölyelerde belirli bir çalışma alanına veya malzemeye olan eğilimlerini keşfetme fırsatına sahip olurlar. Bu kurs, hayal gücü ve yaratıcılığın yanı sıra duyarlılık, çalışkanlık, dayanıklılık ve ekip çalışmasını da test etmektedir (Siebenbrodt ve Schöbe, 2012, s. 39).

Temel Tasarım dersinin geliştiricisi Johannes Itten, öğretmenlik eğitimini Bern'de, sanat çalışmalarını Cenevre'de, pedagojik ve sanatsal deneyimlerini Adolf Hölzel yönetimindeki Stuttgart Akademisi'nde ve 1916'dan beri Alma Mahler'in çevresindeki sanatçılardan biri olan Walter Gropius ile tanıştığı Viyana'daki özel bir okulda tamamlamıştır (Siebenbrodt ve Schöbe, 2012, s. 39). Itten, 1919 yılından itibaren temel tasarım eğitimini dokunma duyusunun eğitimi, malzemelerin ve yüzeylerin özelliklerinin incelenmesi ve tasarım çalışmasının temel deneyimi gibi uygulamalı yöntemlerle kurgulamıştır. Temel Tasarım dersi 1923'ten 1928'e kadar László Moholy-Nagy tarafından yönetilmiş ve Weimar Reithaus'taki hazırlık kursu atölyesini yöneten Josef Albers tarafından da desteklenmiştir. Moholy-Nagy'nin mekânsal deneyim ve mekânsal yapılandırma üzerine yaptığı çalışmalarda özellikle belirgin hale gelen unsurlar, dinamiklik, denge ve şeffaflıktır. 1928'de Albers dersi devralmıştır; ancak tamamen yeni bir sistem yaratmıştır (Siebenbrodt ve Schöbe, 2012).

Bauhaus Okulu, eğitim bağlamında, kökleri yapılandırmacı ilkelere dayanan yenilikçi stüdyo pedagojisiyle öne çıkmıştır. Öğrenciler, usta sanatçılar ve zanaatkârlar tarafından yönetilen atölyelerde doğrudan malzemeler, araçlar ve tekniklerle çalışmaya teşvik edilmiştir (Gropius, 1965, ss. 66-68). Bu uygulamalı yaklaşım yapılandırmacı bir eğitim felsefesiyle, öğrencilerin deneyler yaparak ve yaratıcı süreçle doğrudan ilişki kurarak becerilerini geliştirmelerini sağlamıştır. Bauhaus, teoriyi pratikle bütünleştirerek, bilginin gerçek dünya bağlamlarında uygulanmasını vurgulayan dinamik bir öğrenme ortamı yaratmıştır. Stüdyo pedagojisi bağlamında bu yaklaşım, öğrencileri deney ve problem çözme yoluyla kendi sanat ve tasarım ilkeleri anlayışlarını keşfetmeye ve yaratmaya teşvik etmiştir. Bunun yanında farklı disiplinlerden gelen öğrenciler atölyelerde birlikte çalışarak yenilikçi ve deneysel sanat ve tasarım eserleri yaratmak için fikir ve teknik paylaşımında bulunmuşlardır (Yada, 2019). Bu iş birliği ortam yaratıcılığı, eleştirel düşünmeyi ve fikir alışverişini teşvik ederek öğrenciler ve öğretim üyeleri arasında bir topluluk ve ortak öğrenme duygusunu geliştirmiştir. Bauhaus Okulu'nun uygulamalı öğrenmeye, disiplinler arası iş birliğine ve teori ile pratiğin entegrasyonuna yaptığı vurgu, öğrenci merkezli bir eğitim yaklaşımını örneklemektedir. Deneyimsel öğrenme, yaratıcılık ve eleştirel düşünceye öncelik veren Bauhaus, kendisini sadece tasarım ilkelerini öğreten değil, aynı zamanda öğrencilerinin sanatsal ve entelektüel gelişimini besleyen öncü bir kurum olarak konumlandırmıştır (Naylor, 1968). Okulun mirası, yeni nesil yaratıcı düşünür ve tasarımcıların yetiştirilmesinde uygulamaya dayalı öğrenmenin, yapılandırmacı ilkelerin ve

stüdyo pedagojisinin önemini vurgulayarak çağdaş tasarım eğitimini etkilemeye devam etmektedir (Forgács, 1995).

Uygulama düşüncesini ve becerilerini kullanabilenler için yapım süreçlerini, ortaya çıkan işleri incelemek ve yeniden değerlendirmek *yeniden düşünen bir uygulayıcı* rolünü ifade etmektedir (Schön, 1983'ten akt. Nimkulrat, 2012, s. 3). Itten ve Moholy-Nagy'yi bu rol ile değerlendirmek mümkündür. Düşünsel uygulayıcılar olarak bakış açıları, uygulamanın/araştırmanın yürütülmesine baştan sona yön vermiştir. Uygulamaya dayalı sonuç ürünlerinin yanında, uygulama odaklı katkıları günümüz eğitim pratikleri içine dahil edilmektedir. Malzeme kullanarak ulaşılan ürün, pratiği ve pratiğin yönlendirdiği yöntemin gövdesini oluşturmaktadır; bu sayede sürece öncülük etmektedir. Diğer yandan uygulama/araştırma, uygulayıcı-araştırmacıya bilgi sunmakta ve pratikte nasıl ilerleyeceği konusunda bilgi vermektedir.

Bu çalışmada da Itten ve Moholy-Nagy'nin Temel Tasarım dersinde, bilgiyi üretme ve deneyimleme yönünde geliştirdikleri uygulamalı yöntemlerle ortaya koydukları çalışmaların niteliği, yapısalcılığı ve söylemsel olarak ifadeleri vurgulu bir şekilde okunmaktadır. Itten ve Moholy-Nagy'nin yöntemlerini analiz etmek, tasarım teorisinin pratiğe nasıl dönüştürüldüğüne dair değerli bilgiler sağlamaktadır. Aynı zamanda araştırmada, Itten'in Bauhaus'un ilk yıllarındaki görev süresi ile Moholy-Nagy'nin daha sonraki dönemlerdeki liderliği ile sürdürülmesi okulun eğitim uygulamalarının zaman içinde nasıl evrildiğinin araştırılmasına da olanak tanıyarak araştırma konusunun zaman aralığını akıcı kılmaktadır. Çalışmanın bundan sonrasında Itten ve Moholy-Nagy'nin ders süreçleri ve çıktıları uygulama odaklı ve uygulamaya dayalı araştırma kavramları üzerinden yeniden okunmaya çalışılmıştır.

Uygulama I: Johannes Itten

Bauhaus Okulu Temel Tasarım çalışmalarında tasarım öğeleri (nokta, çizgi, düzlem, hacim, form, ışık, renk, doku) ile kurgulanan, tasarım ilkeleri (simetri, ritim, zıtlık, bütünlük ve çeşitlilik, uyum, vurgu, denge, oran-orantı, hiyerarşi) gözetilerek görsel algı ile desteklenen kavram, iki ve üç boyutlu kompozisyon, soyutlama, renk, doku, kolaj ve rölyef çalışmalarının tasarım sürecinde teorik ve pratik içeriği oluşturduğu görülmektedir. Buna bağlı önermeler içinde temel tasarım, algının eyleme dahil edildiği, öğreneni aktif hale getiren, eyleme dayalı güncel bir temel eğitim yaklaşımı olarak kabul edilmiştir.

Johannes Itten Temel Tasarım atölyesinde öğrenmenin deneysel yoluyla bu ekol içinde uygulamanın önemini ve meslek tutumunun aynı zamanda zanaatla temellendirilmesini sağlayarak tasarım sürecini bir keşif meselesine dönüştürmektedir. Uygulama yönteminde

Görsel 1. E. Bäumer, *Farklı Malzemelerin Kolajı*, 1927, ahşap, kağıt, kumaş vb., Berlin (Itten, 1975, s. 35)

Görsel 2. *Farklı Malzemelerin Kontrast Etkileri*, 1920, ahşap, kağıt, kumaş vb., Weimar (Itten, 1975, s. 36)

tasarım sürecini farklı dokular kullanarak yaptırdığı çalışmalarla desteklemektedir (Görsel 1 ve 2). Johannes Itten'i diğer eğitimcilerden ayıran en temel özellik, sanat ve tasarımda maneviyatı önceleyerek Zen Budizmi gibi Doğu felsefelerinin ilkelerini öğretim yöntemlerine dahil etmesidir. Bu çeşitlilik, tasarım ve uygulama arasındaki ilişkinin analizine derinlik katmaktadır. Bütünsel bir yaklaşımla, sanatın dönüştürücü içsel gücüne inanarak derslerindeki uygulama yöntemlerinde son derece deneysel nitelikte olan, sanat yapma yoluyla başlayan kolaj, kompozisyon, malzeme keşfi, doku çalışmaları ile kişisel ifadeyi ve kendini keşfetmeyi vurgulamıştır. Özetle, Johannes Itten'in çalışmaları, sanatsal ifade yoluyla içsel denge ve uyuma ulaşma konusundaki inançlarının görsel temsilleri olarak okunabilir.

Itten (1975), kompozisyonun temelini genel kontrast teorisinin oluşturduğunu söylemektedir. Çeşitli kontrast olasılıklarını, farklı sıfatlarla (büyük-küçük, uzun-kısa, geniş-dar, kalın-ince, siyah-beyaz, çok-küçük, düz-eğri, sivri-kör, yatay-dikey, diyagonal-dairesel, yüksek-alçak, alan-çizgi, alan-gövde, çizgi-gövde, pürüzsüz-pürüzlü, sert-yumuşak, hareketsiz-hareketli, hafif-ağır, şeffaf-opak, sürekli-kesintili, sıvı-katı, tatlı-ekşi, güçlü-zayıf, yumuşak) tanımlayarak bulma ve listeleme yöntemini ortaya koymuştur. Bu durumda öğrencilerin zıtlıkları üç farklı yönden, sırasıyla duyularıyla deneyimlemeleri, entelektüel olarak nesnelleştirmeleri ve sentetik olarak fark etmeleri gerekmektedir. Ayrıca soyut formların kompozisyonuna yönelik alıştırmaların, düşüncenin geliştirilmesine ve aynı zamanda yeni temsil araçlarının incelenmesine hizmet ettiğini söylemektedir. Bu bağlamda çalışmanın uygulama odaklı yönüne vurgu yapmaktadır. Ritmik ve dokulu biçimleriyle uzamsal üç boyutlu montaj (burada malzeme kolajını ifade etmektedir), farklılaştırılmış ritmik-gergin hareketle bir arada tutulur. Farklı malzemelerin biçimsel zıtlıkları sayesinde mekânsal okumalara, ifadelere ulaşılır (s. 12, 39, 62). Burada ise çalışmanın sonuç ürününden edilen bilginin uygulamaya dayalı yönde bir kazanım sağladığı söylenebilir.

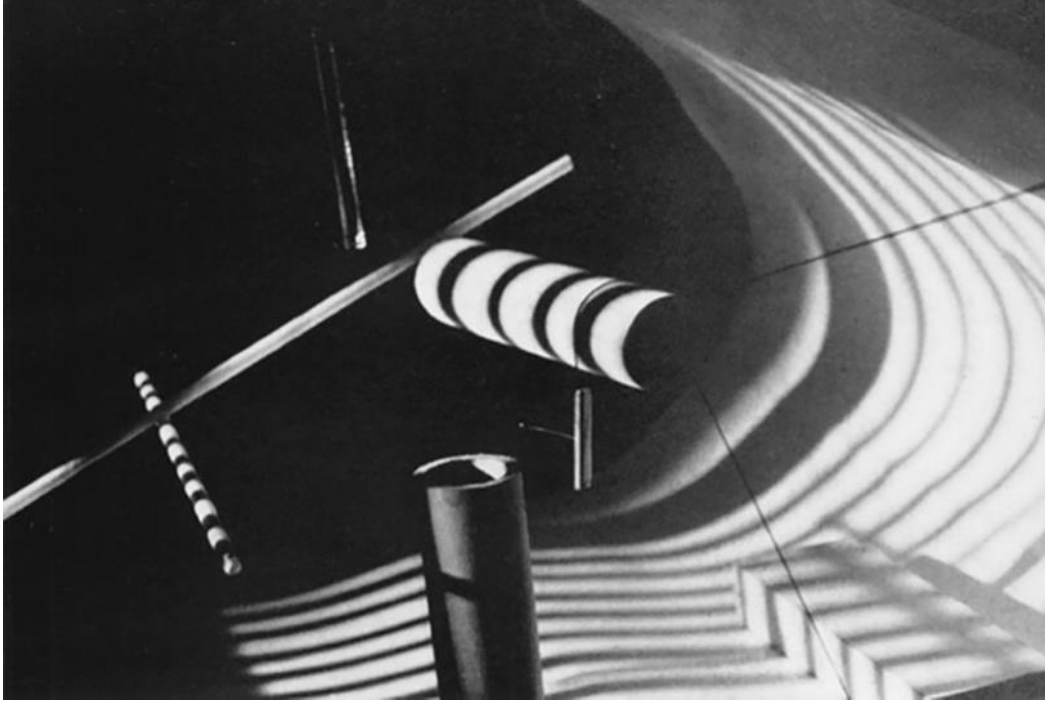
Itten'in tasarım atölyelerinde yapılan kolajlar (Görsel 1 ve 2) farklılıkları, düzensizlikleri, ağırlıkları ve dokunsallıkları ile duyuşal deneyimin güçlendirilmesine ve bu uygulama yönteminin sürece katkısına odaklanarak tasarım eğitiminde deneyimi vurgulamaktadır. Ayrıca Itten bu yaratıcı sürecin biricikliğini göstererek ortamın (atölyenin) önemine de değinmektedir: "Tonlama, ritim, kompozisyon, zaman ve mekân, öğrencilerin zihinsel durumu ve dinamik bir atmosfer yaratan diğer tüm koşullar yeniden yaratılamaz; bu yaratıcı sürecin üretilmesine yardımcı olan ortamdır" (Itten, 1975, s. 6).

Bu bağlamda, Itten'in ders kapsamında yaptırdığı dışavurumcu, yapısal ve izlenimsel değerdeki öğrenci çalışmalarında sonuç ürünün arka planındaki tasarım odaklı düşüncenin uygulama odaklı ve uygulamaya dayalı araştırmalarla desteklendiği görülmektedir. Uygulama odaklı olarak yeni yaratıcı tasarım bilgilerine ve pratiklerine, uygulamaya dayalı olarak ise kolajların mekânın çok boyutlu anlamları üzerine farklı sonuçlar doğuran deneyim ürünlerine dönüştüğü söylenebilir.

Itten'in kurs yapısı, öğrencilerin tasarım ilkeleri ve bunların pratik uygulamaları hakkında derin bir anlayış geliştirmelerini sağlamıştır. Itten, öğrencilerinin yaratıcı güçlerini ve sanatsal yeteneklerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Geleneksel normlardan yavaş yavaş uzaklaşarak özgün çalışmalar yaratmaları için öğrencilerine kendi deneyimlerinden ve algılarından yararlanmaları konusunda rehberlik etmeye inanmıştır. Itten, öğrencilerin tercihlerini ve güçlü yönlerini keşfetmelerine yardımcı olmak için çeşitli malzemeler ve dokularla egzersizler yaptırmıştır. Egzersizler aracılığıyla öğrenciler, tercihlerini ve güçlü yönlerini belirlemek için farklı ortamları ve teknikleri keşfetmeye teşvik edilmişlerdir. Ahşap, metal, cam, taş, kil ve iplik gibi çeşitli malzemelerle çalışarak, öğrenciler malzemenin yaratıcı potansiyelini keşfedebilmişlerdir. Bunun yanında Itten, biçim ve renk yasalarını keşfederek öğrencilere nesnel dünyayı açmayı, çalışmalarında biçim ve rengin hem nesnel hem de öznel yönlerini bütünleştirmeyi amaçlamıştır. Tasarım ilkelerinin derinlemesine anlaşılması sayesinde öğrenciler, gelecekte tasarım alanında yapacakları çalışmalar için gerekli bilgi ve becerilerle donatılmışlardır.

Uygulama II: László Moholy-Nagy

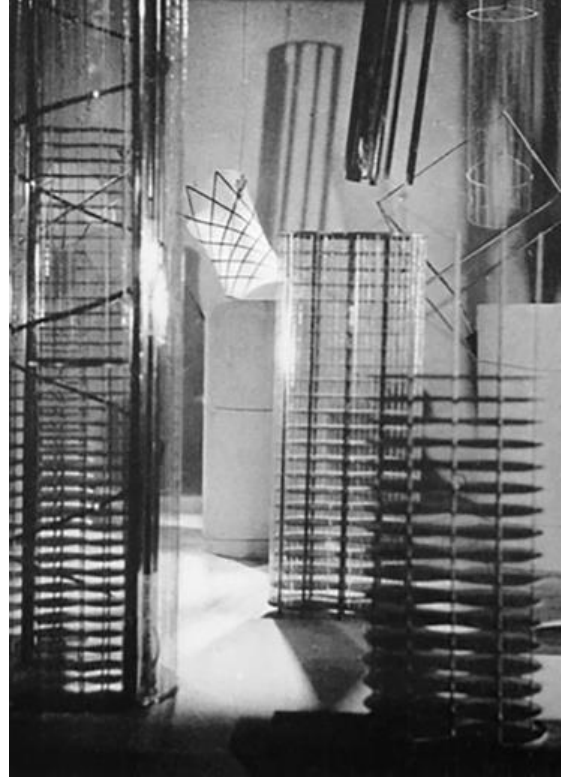
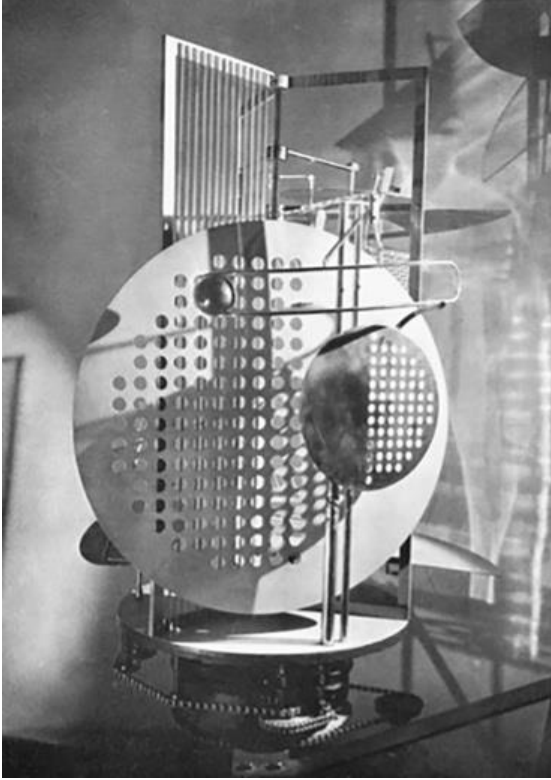
László Moholy-Nagy tasarım öğretiminde uygulamalı yaklaşımıyla tanınan bir öğretici olarak, müfredata yeni teknolojiler ve malzemeler ekleyerek öğretim tarzını, Bauhaus'un zanaatkârlığı, bir anlamda yaparak öğrenme ve üretimi birleştirme ilkesiyle şekillendirmektedir. Işık, gölge ve hareketi kullanarak yaptığı/öğrencilerine yaptırdığı çalışmaların mekânsal değerlere dair farklı keşifler sunan tasarım öğretiminde Itten'in yöntemine benzer şekilde deneyim ve uygulama ilişkisini öncelediği görülmektedir. Moholy-Nagy'nin teorik çerçevesinin önemli bir yönü olan ışık ve gölgeye olan ilgisi, heykellerinin ışıkla nasıl etkileşime girdiği ve ışığı nasıl manipüle ettiği şekliyle gözlemlenebilir. Moholy-Nagy'nin heykelleri deneyelliğe ve geleneksel sanat ve tasarım ortamlarının sınırlarını zorlamaya olan tutkusunu yansıtmaktadır. Ayrıca bu heykeller alışılmadık malzemeler veya teknikler içererek onun, sanat ve tasarımda yerleşik normlara meydan okuma isteğini sergilemektedir.

Görsel 3. N. Lerner (Yeni Bauhaus, birinci dönem öğrencisi), *Hafif Hacim Çalışması*, 1937 (Moholy-Nagy, 1947)

László Moholy-Nagy'nin resimlerinde ve diğer işlerinde mekân izlenimlerine hâkim olduğu, onları yeni mekânsal ilişkilere dönüştürdüğü ve yeni mekân anlayışı için nesnel tanımlar bulma dürtüsüyle farklı uygulamalar geliştirdiği görülmektedir (Kuruçay Gök, 2022, ss. 79-80). Moholy-Nagy, herkesin yetenekli olduğuna inanmış ve tasarımın temellerinin anlaşılması halinde herkes tarafından yapılabileceğini savunmuştur. İşlevsel tasarım için basit anahtar formlar kullanılmak üzere fiziksel dünyanın biyoteknik yapı taşları yedi temel unsurla (prizma, küre, koni, levha, şerit, çubuk ve burğu, silindir ve küre) tanımlanmıştır. Unsurların soyut ifadesindeki ortak çıkarım, temel katıların ideal formlarının sadece algılanmak için değil, aynı zamanda deneyimlenmek için de olduğudur (Görsel 3). Bu uygulama odaklı çıkarımda, havada asılı duran katılar hareket halindeyken içlerinden geçirilen çubukların eksen olarak döndüğü, bu sayede farklı yeni formların algılandığı ve öğrencinin aktif bir algılayıcı olarak rol oynadığı görülmektedir (Özkar, 2019, ss. 140-142).

Genel form tanımlamalarından sonra Moholy-Nagy, her biri nihai çalışmayı destekleyen bir dizi kuralla sınırlandırılmış/ilişkilendirilmiş bir yapı veya form oluşturmak için çizgi ve yüzey elemanlarının üç boyuta taşınmış kullanımıyla ilgili bir yaratım süreci tasarlamıştır. Çalışmanın temel önermesinin, bu kinetik tabanlı uygulamalarla bir alanın/mekânın nasıl keşfedebileceğini ve mekânın yaratımındaki çok anlamlı devingen sürecin ortaya koyulan bir ürünle uygulamaya dayalı çıkarımları desteklediği görülmektedir. Bu deneyim sürecinde değinilmesi gereken bir diğer nokta ise kompozisyonun içerdiği örtük estetik bilgidir. Uygulamaya dayalı bir gösterge olarak bu öğrenci çalışmaları, kinestetik bilgiye dayalı bir estetiğin sonucudur. Üç boyutlu kurgu, formlara, yapılara ve ilişkilere duyusal bir değer kazandırmayı başarmış bir ürünle uygulamaya dayalı bir sonucu ortaya koymaktadır.

Görsel 4. László Moholy-Nagy, *Işık Gösterme Makinesi: Kinetik Bir Heykel*, 1922/30 (Moholy-Nagy, 1947)

Görsel 5. H. G. Wells, *Gelecekte Olacaklar*, 1936 (Moholy-Nagy, 1947)

Bu atölye çalışmalarının ortak sonuçlarından biri malzemelerin sınırlarının farklı deneyimlerle incelenmiş olup malzemelerdeki iyileştirmeleri öngörülebilir kılmaktır (Görsel 4 ve 5). Bu soyut dilden genel olarak amacın sadece temel katıların ideal formlarını algılamak değil, aynı zamanda onları deneyimlenebilir kılmak olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Özkar'a (2019) göre, havada hareket eden katıların içinden geçirilen çubuklar bir eksen şeklinde dönerek öğrencinin aktif bir algılayıcı olmasına ve yeni formlar algılamasına neden olmaktadır (s. 140-142). Gereksinimleri karşılayacak yönde malzemeyi kullanabilme imkanının bilgisine ulaşmak uygulama odaklı bir araştırma sonucudur. Malzeme analizlerindeki farklı işleme yöntemleriyle farklı duyuşal ve algılanabilir etkiler ortaya çıkmaktadır. Bu yönde bir bilginin meslek pratikleri içinde kullanımı ise uygulamaya dayalı bir sonuçtur. Ayrıca Bauhaus'un bu yöndeki tasarım odaklı düşüncelerinin kaynağının büyük ölçüde geliştirdikleri atölye ortamının olanaklarından⁵ azami fayda sağlanmasıyla elde edildiğini söylemek mümkündür (Görsel 6).

László Moholy-Nagy'nin ve Johannes Itten'in Temel Tasarım dersi, dersin uygulamalı deney, keşif ve tasarım ilkelerinin pratik uygulamayı nasıl vurguladığı incelenerek uygulamaya

⁵Alet ve makinelerle eksiksiz bir atölyeye sahip olan Yeni Bauhaus öğrencileri (1937), mekanik icatlarından elde ettikleri dokunsal egzersizleri görme engelli insanlarla test ederek araştırma kapsamını genişletmişlerdir (Moholy-Nagy, 1947).

Görsel 6. Yeni Bauhaus öğrencilerinin dokumsal deneyleri, 1937
(Moholy-Nagy, 1947)

yönelik araştırmalar perspektifinden değerlendirilebilir. Öğrenciler, uygulama ve araştırmanın entegrasyonunu vurgulayan yaklaşımla paralel olarak, çeşitli tasarım unsurları, malzemeleri ve tekniklerini aktif bir şekilde yaratmaya ve denemeye teşvik edilmektedir. Uygulama odaklı bir bağlamda, tasarım sürecinin ve sonuçlarının belgelenmesi öğrencilerin sanatsal çalışmaları ile araştırma süreçleri arasındaki etkileşimi yakalamada önemli bir rol oynamaktadır. Teorik ve pratiğin entegrasyonu ile eserlerin yaratılmasının teorik

çerçevesel ve kavramlar tarafından bilgilendirilmesi uygulamaya dayalı araştırma yaklaşımıyla uyumludur. Bu sayede çalışmaları tasarım ve sanatın daha geniş teorik çerçevesinde eleştirel olarak analiz etmeye ve bağlamsallaştırmaya imkan tanımaktadır. Bu bağlamda, uygulayıcının yaratıcı uygulama yoluyla yeni bilgi üretmedeki rolüne vurgu yapılabilir. Projeler genellikle gerçek dünyadaki tasarım zorluklarına odaklanmakta, öğrencilerin pratik beceriler ve yenilikçi çözümler geliştirmelerini gerektirmektedir. Temel Tasarım derslerinin uygulamaya dayalı yapısı, öğrencilere iş birliği yapma, tasarımlarını yinleme ve akranlarından ve eğitmenlerden geri bildirim alma fırsatları sağlamıştır. Bu yinlemeli yaratım ve iyileştirme süreci, öğrencilerin tasarım odaklı düşünme ve problem çözme konusunda güçlü bir temel geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Sonuç olarak, Moholy-Nagy ve Johannes Itten'in Bauhaus'taki Temel Tasarım dersleri, tasarım eğitimine yönelik uygulama odaklı ve uygulamaya dayalı bir yaklaşımın örneğidir. Uygulamalı öğrenme, pratik uygulama, teori ve pratiğin entegrasyonu ile yaratıcılık ve yeniliğe odaklanmayı vurgulayan bu dersler, öğrencilerin tasarım becerilerini, eleştirel düşünme yeteneklerini ve sanatsal vizyonlarını geliştirmeleri için güçlü bir temel oluşturmuştur.

Sonuç

Tasarım eğitimine genel çerçevede bakıldığında tasarım, sanat, zanaat, teknoloji ve diğer disiplinlerin bir birleşimi olarak görölmüş ve tasarım eğitimi farklı deneyimsel öğrenme döngüleri içinde biçimlenmiştir. Bu biçimlenme atölye ortamındaki uygulamalarla desteklenmiştir. Araştırmalar sonucunda tasarım eğitiminin aşamalarının farklı öğrenme stilleriyle ilişkilendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu aşamalar etkileşimli bir süreç içinde teorik ve uygulama ile öğrenmeyi kapsamaktadır. Tasarım düşüncesinde teori yoluyla desteklenen bilginin eyleme dahil edilerek yaratıcı bir süreçten geçtiği söylenebilir. Yaratıcı süreç ise öğretici ile öğrenen arasındaki etkileşimli, deneyime dayalı bir yöntemle güçlenmektedir. Buna ek olarak, tasarım odaklı düşünme doğası gereği analitik ve sezgisel düşünmenin bir kombinasyonunu da içermektedir. Yaratıcı düşüncenin nesnel dönüşümünde ortaya çıkan form yaratıcı bir sürecin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bauhaus Okulu'nun tasarım eğitimi bu birlikteliği destekleyen yöntem ve süreçleri içeren çalışmalar ortaya koymaktadır. Temel tasarım, yaratıcı süreçte pratik yöntemlerle

öğrenmeyi deneyimle keşif meselesine dönüştüren ve bu yöntemle ifade kazanmış ürünlerin ortaya konulduğu, atölye ortamında verilen bir eğitimidir.

Bauhaus Okulu'nda temel tasarım eğitimindeki deneyimler, form ilişkileriyle biçimlenen ifadelere, malzemelerin mevcut olanaklarının görünmez detaylarına dayanmaktadır. Bu çalışmada, uygulamalı araştırmalar kapsamında Bauhaus'ta Temel Tasarım dersinde kullanılan malzemelerle organik ilişkiler kurulduğu öne sürülerek Foucault'nun (1976) *gerçek dediği şeyin dışında çalışmak* anlamında bir takım tasarım temaslarının kurulduğuna dair vurgular yapılmaktadır (s. 224). Bunu destekler nitelikte; sanatçıların geliştirdikleri kavramsal düşünceyi somutlaştırırken kullandıkları yöntemler kolaj, baskı tekniği vb. gibi arayışlarında sanat ve tasarım yoluyla araştırma yapmış (eğitim pratikleri içinde *sanat ve tasarım* yoluyla öğretim) ve böylece sanatta popüler olan bilişsel gelenek tasarım pratikleri içine yansıtılmıştır.

Johannes Itten'in atölyesindeki öğrenci çalışmalarında farklı oranlarda, formların karakterinde, açık-koyu kontrastında, çizgilerde, dokularda, renklerde ve genellikle bu sanatsal ifade araçlarının kombinasyonlarında tasarım fikrinin oluştuğu kompozisyonlar ortaya çıkmaktadır. Formlar arasındaki organik ilişkide serbest duyum ve ifade biçimleri ile öğrenci gerçek anlamda temas ettiği detaylı bir çalışma üretmektedir; hissedilen ve tasarlanan formlar bu yaratıcı süreçte biraradadır. Itten, öğrenci tarafından ortaya konan dışavurumcu nesneyi önce yapıcı ve daha sonra da izlenimsel olarak yorumlama görevindedir. Sonrasında öğrencilerden bu nesneyi geçerli bir temsille tanımlamalarını istemektedir. Bu sayede biçimin ve rengin kuralları içinde tasarlama eylemi güçlendirilmeye ve yaratıcı yetenek geliştirilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca orijinal, yaratıcı, uygulamaya dayalı yöntemler öğrencileri mekânîk öğrenme yoluyla özümstedikleri gerçeklerin onlara dayattığı kısıtlamalardan kurtarmaktadır. Tasarım düşüncesinin yaratıcı bir yöntemle problem çözmede kullanıldığı, tasarımın bir anlamda da mekânın dilini anlamının ön koşulu olarak deneyimin ön planda tutulduğu bu yöntemler günümüz eğitim pratikleri içine dahil edilmektedir. Bu anlamda Itten ve öğretim yöntemi uygulama odaklı sonuçlara da katkı sağlamaktadır.

László Moholy-Nagy'nin öğrenci çalışmalarında ise tüm şeffaf yüzeyler organize ve iyi algılanabilir bir mekân yaratımı için birlikte çalışmaktadır. Burada atölye içinde deneyimlenen tüm malzeme, hacimde ışık-gölge oyunları ve mekân çalışmalarından sahnenin salt edebi olandan farklılaşarak tüm unsurların koordinasyonu ile sahne yaratımına uygulamaya dayalı yöntemle yeni bir bilgi sunmaktadır. Ayrıca içsel dürtüden kaynaklanan bir ifade biçimi olarak tasarlama eylemine yeni bir pratik yaklaşım öne sürmektedir. Böyle bir kavrayış, faydacı bir tasarıma ve sonuç olarak günlük yaşam içinde tasarıma tabi olan insana fayda sağlayacaktır. Bu ölçüde Moholy-Nagy'nin yönlendirdiği çalışmalar uygulamaya dayalı sonuçların yanında uygulama odaklı yaklaşıma dair referans sunmaktadır.

Moholy-Nagy'nin ve Itten'in atölye çalışmaları özelinde bir diğer çıkarım da, tasarım eğitiminin, farklı deneyimsel öğrenme döngüsü içinde atölye ortamındaki uygulamalarla biçimlenmesinin yanında eğitim aşamalarının farklı öğrenme stilleriyle (doku çalışmaları,

kolajlar vb.) ilişkilendirilmesi gerekliliğidir. Yapılan çalışmalar etkileşimli bir süreç içinde teorik ve uygulama ile öğrenmeyi kapsamaktadır. Öğrencilere tasarım teorisi ve ilkeleri öğretilmiş, aynı zamanda bu bilgileri gerçek dünyadaki tasarım senaryolarında uygulamaları teşvik edilmiştir. Bu, öğrencilerin daha bütünsel bir tasarım anlayışı geliştirmelerini ve hem estetik hem de işlevsel tasarımlar yaratabilmelerini sağlamaya yardımcı olmuştur. Bunun yanında Bauhaus'un tasarım sürecinin yinelemeli niteliğinden bahsedilebilir; yani öğrenciler tasarımlarının birden fazla prototipini ve yinelemesini oluşturmaya, bunları test etmeye ve geliştirmeye teşvik edilmiştir. Bu yaklaşım, sürekli geri bildirim ve iyileştirmeye olanak sağlamış ve öğrencilerin tasarımları hakkında daha incelikli bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olmuştur. Bauhaus'un tasarım düşüncesi bu etkileşimli sürecin ürünü olmaktadır. Özetle, Bauhaus'un Temel Tasarım dersleri, uygulamalı öğrenmeyi, yinelemeli tasarım süreçlerini, kullanıcı merkezli tasarımı ve teori ile pratiğin entegrasyonunu vurgulayan, uygulama temelli bir araştırma yaklaşımını yansıtmaktadır. Bu yaklaşım sayesinde öğrenciler tasarım sürecine dair derin bir kavrayış geliştirebilmiş, yenilikçi ve etkili tasarımlar yaratmak için gerekli bilgi ve becerilerle donatılmışlardır. Ülkemizde verilen tasarım eğitimi, mekânın, tasarım sürecinin ve bedeninin deneyimle vardığı bu sonuçlar olumlu şekilde destekleyebilir. Buna dayanak olacak olan da uygulamanın eğitim pratikleri içine dahil edilmesinin yanında uygulamaya dayalı ya da uygulama odaklı araştırmalarla tasarım odaklı düşüncenin öne çıkarılmasıdır.

Temel olarak günümüz tasarım eğitimi, atölye modellerine dayalı bir stüdyo ortamında çeşitli pratik yöntemlerle geliştirilmektedir. Stüdyo ortamı bir anlamda biçimsel ifade kazanmış ürünlerin (bu bir mekân olabilir ya da bir heykel) deneyimle içselleştirilerek kazanılmış farklı sonuçlarını doğurmaktadır. Diğer bir yaklaşımla beden deneyimi, rasyonalite, öznellik, nesnellik kavramlarının biçim almış haline dönüşmektedir. Bu sayede öğretici bu süreci şekillendiren strateji içinde uygulamaya dayalı geliştirdiği yöntemle öğrenciye tasarlama eylemine dair bir davranış biçimi kazandırabilir ve eğitim pratikleri içine uygulamayı belli yöntemle dahil edebilir. Bu durumda atölyelerde uygulamalı yöntemlerle kazanılmış sonuç ürünleri uygulamaya dayalı araştırmalara referans verebilirler.

Sonuç olarak tasarım odaklı araştırmalar özelinde bakıldığında, uygulama odaklı/uygulamaya dayalı araştırmalar yalnızca akademik yazın içerisinde ortaya çıkmış önermeler değil, eğitim alanı içinde bir dersin süreç içindeki yolunu/izlencesini tariflemenin bir yöntemi olarak da gerçekleştirilebilmektedir. Bauhaus'un bu kavramları destekler nitelikteki çalışmaları bizlere farklı bakış açıları sağlayabilir. Bunun yanı sıra etkileşimli ortamlardaki/stüdyolardaki tasarım düşüncesinin benimsenebilmesi, çok yönlü yapısının farklı yöntemlerle deneyimlenebilmesi ve diğer derslerin de stüdyo içi uygulamalarda karşılaşılabilecek bir kurguya dahil edilmesi bu yöndeki kazanımları artıracaktır. Ayrıca araştırma sonucunda, tasarım eğitimi için daha uygun olduğu sonucuna varılan tek bir yöntemin temel alınması yerine, tasarım eğitiminin farklı aşamalarının farklı öğrenme yöntemleriyle ilişkilendirilmesi gerekliliği de önemli bir konu olarak ortaya çıkmaktadır.

Uygulama odaklı ve uygulamaya dayalı araştırmalar sonucunda ulaşılan bilgilerin güvenirlik, doğrulanabilirlik ve aktarılabilirlik potansiyeli de oldukça yüksektir. Aktarılabilirlik eğitim alanı içinde belirli yöntemlerle ulaşılmış çalışma sonuçlarının başka bir ortama veya duruma ne ölçüde uygulanabilirliğiyle ilgili olmaktadır. Bilginin hiyerarşisi içinde deneyim temel bilgiyi, temel bilgi ise üst yapıyı gerekçelendirmektedir. Bu durum mesleki açıdan ele alındığında meslek alanının profesyonel uygulamaları, bu araştırmaların sağladığı bilgiyle temellendirilebilir ya da bu bilgiler uygulamaya dahil edilerek aktarılabilir. Bu sayede ele alınan kavramlar özelinde bu çalışmanın sonuçları, bir anlama stratejisi olarak uygulama odaklı ve uygulamaya dayalı araştırmalar içerisinde yer edinebilir ve farklı disiplinlerdeki tasarım eğitimine de katkı sağlayabilir.

Günümüz tasarım eğitiminde, uygulamalı öğrenme, deneyimsel eğitim ve tasarım ilkelerinin gerçek dünyada uygulanmasına odaklanan pratik yaklaşıma giderek daha fazla vurgu yapılmaktadır. Tasarım eğitimindeki uygulama yaklaşımı, tasarım odaklı düşünme ve problem zme becerilerini vurgulayarak öğrencileri zorluklara yaratıcı ve kullanıcı merkezli bir bakış açısıyla yaklaşmaya teşvik etmektedir. Bauhaus'un disiplinler arası iş birliğine verdiği öneme benzer Şekilde, modern tasarım eğitimi de öğrencileri disiplinler arası çalışmaya ve farklı geçmişlerden gelen akranlarıyla iş birliği yapmaya teşvik etmektedir. Bu multidisipliner yaklaşım yaratıcılığı, düşünce çeşitliliğini ve tasarımda yeni fikirlerin ve bakış açılarının keşfedilmesini sağlamaktadır.

Bu bağlamda günümüzde sanat, tasarım ve zanaat eğitimini etkilemeye devam eden bazı temel bölünmeleri ve çelişkileri vurgulamak gerekmektedir: Güzel sanatlar ve tasarım arasındaki ayırım, iki alan arasında anlayış ve iş birliği eksikliğine yol açarak genel disiplinler arası manzarayı etkilemektedir. *Güzel sanatlar, tasarım ve zanaat* genellikle ayrı uygulama ve amaçlara sahip farklı disiplinler olarak görülmüştür. Güzel sanatlar sanatsal ifade ve yaratıcılıkla ilişkilendirilirken, tasarım seri üretilen ürünlerde işlevsellik ve estetiğe odaklanmış, zanaat ise yetenekli işçilik ve geleneksel teknikleri vurgulamıştır. Tasarım eğitimi bağlamında, sanat ve tasarım arasındaki gelişen ilişkinin yanı sıra tasarımın tek bir doğru cevabı olmayan bir sanat formu olarak kabul edilmesi önemli sonuçlar doğurmaktadır. Tasarım eğitimi, tasarımcıların eylemlerinin sonuçlarını ve etkilerini dikkatle değerlendirerek yansıtıcı bir sürece girdikleri fikrini benimsemelidir. Sonuç olarak, tasarım eğitimi, alanın doğasında var olan sanatsal niteliği kucaklayacak, pratikliği yaratıcı süreçlere entegre edecek ve akademik bilgi ile stüdyonun tasarım vurgusu arasındaki boşluğu dolduracak niteliklere evrilmelidir. Bu bütüncül yaklaşım, öğrencileri tasarım zorluklarının karmaşıklığını aşma, estetik ve teknik hususları uyumlaştıran yenilikçi çözümlere katkıda bulunma konusunda güçlendirecektir.

Kaynakça

- Akbulut, D. (2014). Tasarımda temel etkileşim: Temel tasarım eğitiminde bütünleşik ortak zemin. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(13), 23-40. <https://doi.org/10.18603/std.46561>
- Başçı, S. ve Koca, D. (2022). Tasarım eğitimi ve mekân üretimi sürecinde uygulamanın rolü üzerine bir inceleme. *Modular Dergisi*, 5 (1), 98-111.

- Biggs, M. A. R. (2006). Modelling experiential knowledge for research. M. Mäkelä ve S. Routarinne (Eds.), *The art of research: Research practices in art and design* içinde (182-204). University of Art and Design Helsinki.
- Candy, L. (2006). *Practice based research: A guide*. CCS report, University of Technology.
- Demirbaş, Ö. O. ve Demirkan, H. (2003). Focus on architectural design process through learning styles. *Design Studies*, 24(5), 437-456. [https://doi.org/10.1016/S0142-694X\(03\)00013-9](https://doi.org/10.1016/S0142-694X(03)00013-9)
- European Association for Architectural Education (EAAE) (2022, Ekim 16). *Mimari araştırmalarda EAAE tüzüğü*. <https://www.eaae.be/about/statutes-and-policypapers/eaee-charter-architectural-research/#:~:text=Architectural%20research%20is%20an%20original,to%20the%20discipline%20of%20architecture>
- Esen, E., Elibol, G. C. ve Koca, D. (2018). Basic design education and Bauhaus. *Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, 8 (1), 37-44. <https://doi.org/10.7456/10801100/004>
- Foucault, M. (1976). *The archaeology of knowledge*. Colophon.
- Forgács, É. (1995). *The Bauhaus idea and Bauhaus politics*, Central European University Press.
- Frayling, C. (1993/1994). Research in design. *Royal Collage of Art Research Papers*, 1(1), 1-5.
- Gray, C. ve Malins J. (2004). *Visualizing research: A guide to the research process in art and design*. Ashgate Publishing.
- Groat, L. N. ve Wang, D. (2013). *Architectural research methods*. Wiley&Sons.
- Gropius, W. (1965). *The new architecture and The Bauhaus*. The MIT Press.
- Gropius, W. (2019). *Bauhaus Manifest/o*. Goethe-Institut, Pagan Yayınları.
- Itten, J. (1975). *Design and form the basic course at the Bauhaus and later* (revised edition). Van Nostrand Reinhold Company.
- Kaptan, B. B. (2016). An interior architecture/design education model with the scope of new approaches. *Online Journal of Art and Design*, 4(2), 1-11.
- Kararmaz Ö. ve Ciravoğlu A. (2017). Erken dönem mimari tasarım stüdyolarına deneyim tabanlı yaklaşımların bütünlleştirilmesi üzerine bir araştırma. *Megaron*, 12(3), 409-419.
- Koh, J., Chai, C., Wong, B. ve Hong, H. (2015). *Design thinking for education: Conceptions and applications in teaching and learning*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-981-287-444-3>
- Kuruçay Gök, E. (2022). Beden ve mekân diyalektiği bağlamında Bauhaus düşüncesi: Tasarım eğitimi üzerinden mekân tanımları [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>
- Lucero, A., Vaajakallio, K. ve Dalsgaard, P. (2012). The dialogue-labs method: process, space and materials as structuring elements to spark dialogue in co-design events. *Codesign-International Journal of Cocreation in Design and The Arts*, 8(1), 1-23.
- Margolin, V. (1998). Design studies: A proposal for a new doctorate. S. Heller (Eds.), *The education of a graphic designer* içinde (163-170). Allworth Press.
- Moholy-Nagy, L. (1947). *The new vision*. Dover Publications.
- Naylor, G. (1968). *The Bauhaus*. Studio Vista.
- Nimkulrat, N. (2007). The role of documentation in practice-led research. *Journal of Research Practice*, 3(1), 1-8.
- Nimkulrat, N. (2009). Craft designer as researcher: Theorising design from practical perspectives. J. Verbeke, & A. Jakimowicz (Eds.), *Communicating (by) design* içinde (483- 491). Hogeschool voor Wetenschap & Kunst - School of Architecture SintLucus and Chalmers University of Technology.
- Nimkulrat, N. (2011). Problems of practice-based doctorates in art and design: A viewpoint from Finland. C. Costley ve T. Fell (Eds.), *Proceedings of the 2nd International Conference on Professional Doctorates (ICPD2)* içinde (58-61). Council for Graduate Education.

- Nimkulrat, N. (2012). Hands-on intellect: Integrating craft practice into design research. *International Journal of Design*, 6(3), 1-14.
- Özkar, M. (2019). Soyut düşünme ve yaparak öğrenme: Temel Tasarım eğitiminin Amerika'daki başlangıçları. Ali Artun ve Esra Aliçavuşoğlu, (Eds.). *Bauhaus: Modernleşmenin Tasarımı, Türkiye'de Mimarlık, Sanat, Tasarım Eğitimi ve Bauhaus*, s. 135-151. İletişim Yayınları.
- Rendell, J. (2008). Space, place, and site in critical spatial arts practice. Cartiere, C and Willis, S. *The Practice of Public Art* içinde (28-59). Routledge.
- Rust, C. (2007). Unstated contributions – how artistic inquiry can inform interdisciplinary research. *International Journal of Design*, 1(3), 69-76.
- Scalar (22 Şubat 2023). Yaratıcı uygulama araştırmaları. <https://scalar.usc.edu/works/creative-practice-research/contents?path=index>
- Schön, D. A. (1998). Toward a marriage of artistry & applied science in the architectural design studio. *Journal of Architectural Education*, 41(4), 4-10.
- Schön, D. A. (1990). *Educating the reflective practitioner*. Jossey- Bass.
- Siebenbrodt, M. ve Schöbe, L. (2012). *Bauhaus 1919-1933*. Parkstone Press.
- Smith, H. ve Dean, R. T. (2009). *Practice-led research, research-led practice in the creative arts*. Edinburgh University Press.
- Strand, D. (1998). *Research in the creative arts*. Department of Employment, Education, Training and Youth Affairs.
- Sullivan, G. (2009). Making space: The purpose and place of practice-led research. H. Hazel Smith ve R. Dean (Eds.), *Practice-led research, research-led practice in the creative arts* içinde (41-65). Edinburgh University Press.
- Thoring, K., Mueller, R. M., Giegler, S. ve Badke-Schaub, P. (2020, May 18-21). *From Bauhaus to design thinking and beyond: A comparison of two design educational schools* [Conference presentation]. DS 102: Proceedings of the DESIGN 2020 16th International Design Conference, UK.
- Vaughan, L. (2017). *Practice-based design research*. Bloomsbury Publishing.
- Wong, W. (1993). *Principles of form and design*. Van Nostrand Reinhold.
- Yada, S. (2019). Tatbikî Güzel Sanatlar okullarının doğuş sebepleri ve fonksiyonları. Ali Artun ve Esra Aliçavuşoğlu, (Eds.). *Bauhaus: Modernleşmenin tasarımı, Türkiye'de mimarlık, sanat, tasarım eğitimi ve Bauhaus*, s. 525-567. İletişim Yayınları.